

Editorial

DEU ANYS I MOLTS REPTES

Etruscos o romans hagueren d'imaginar un déu de dues cares –Janus, al qual recorda el mes de gener– perquè donara protecció als qui volien transformar la realitat; dues cares per mirar a l'ensem passat i futur, l'única forma de poder decidir correctament sobre el present.

Amb aquest número, la revista *Caramella* arriba al seu número vint i compleix els seus primers deu anys de trajectòria: potser fóra bo invocar la memòria d'aquest déu bifront per fer un petit balanç, necessàriament provisional i precipitat, de què ha canviat en l'àmbit de la cultura popular dels Països Catalans en els darrers deu anys i esbrinar a quins reptes s'enfrontarà en el futur més immediat.

Caramella va sorgir en un moment d'efervescència en l'àmbit associatiu i de progressiu retrobament amb la tradició popular que comença a ser percebuda com un poderós vector identitari.

És ben notori que aquesta percepció s'ha accentuat al llarg dels darrers anys i, tot i la persistència d'actituds «folkloritzants» repartides per tota la geografia, la cultura popular i tradicional comença a emancipar-se de la seua presumpta condició de peça de museu, producte d'una societat i un temps ja superats, que amb prou feines només inspira nostàlgia, per erigir-se en un element essencial de rehabilitació identitària i de dinamització i cohesió social. En aquest sentit és molt significatiu el procés de convergència entre els àmbits de la música folk i de la música tradicional més genuïna o la sorprenent revifalla del cant improvisat i la seua inesperada implantació en les generacions més joves –revifalla que ha tret de la invisibilitat gèneres abans tan exòtics com el cant d'estil valencià o la glosa menorquina.

Aquesta revalorització de la música tradicional s'ha produït també en altres terrenys com el de la literatura o el teatre popular i s'ha fet habitual trobar referents a la pròpia tradició en les produccions artístiques contemporànies que hi han descobert una interessantíssima eina de creativitat.

La mala salut de ferro de l'associacionisme ha tingut episodis de recrudescència i d'apaivagament, però s'hi detecten els primers indicis d'una renovació generacional que s'endevina ja peremptòria. En tot cas, ningú no podrà qüestionar els avenços assolits en la construcció d'una xarxa d'entitats i col·lectius que treballen en una direcció semblant al llarg i ample de tot el territori.

A nivell institucional aquests deu anys han dut poques novetats. El 2002, per exemple, el Parlament Balear aprovava la Llei de Cultura Popular però els canvis polítics posteriors impediren el seu complet desplegament. Al Principat

de Catalunya, el CPCPTC ha estat sotmès a les convulsions polítiques i les derives ideològiques del tripartit que han posat en perill, fins i tot, la seua continuïtat. Ara, sobre el paper, el document programàtic de l'Entesa pel Progrés del 2006 aposta pel seu enfortiment però sembla que encara no ha acabat de refer-se dels sotracos anteriors. Al País Valencià, les institucions continuen donant l'esquena a totes les manifestacions de cultura popular que no siguen susceptibles d'instrumentalització o siguen sospitoses d'excessiva catalanitat. Aquest capteniment es compensa, però, amb el dinamisme de la societat civil que arma iniciatives com el Col·lectiu Ovidi Montllor de Músics i Cantants en Valencià, fundat el 2005, o omple el país de festivals, aplecs i cicles que graviten entorn de la cultura tradicional.

D'altra banda, el discurs imperant exhibeix una perillosa tendència a reduir la producció cultural a element de consum i posa un èmfasi especial en la necessitat de professionalitzar tots els sectors vinculats a la cultura, fet que té una aplicació més que complicada en l'àmbit de la cultura popular. A més, darrerament s'ha introduït en el debat el concepte d'eficàcia en un pas endavant més, potser inconscient, cap a la seua definitiva mercantilització.

Aquest és un dels principals reptes de futur: vencer aquesta dinàmica que apel·la a funcions secundàries de la cultura popular –el seu ús com a recurs turístic, per exemple– i que comporta massa sovint una fugida cap endavant a cavall de la banalització, la mixtificació i l'estrany complex d'inferioritat que ens aclapara.

Un segon repte serà aconseguir que la cultura popular catalana actue alhora en dos pols aparentment oposats però on ens sembla absolutament imprescindible: en la producció d'identitat i en la integració social.

També caldrà crear un model d'interrelació cultural entre tots els territoris que conformen els Països Catalans, que hi assegure un flux estable d'informació i produccions, capgirant el que ha estat un dels fiascos més notoris de la Transició.

I, finalment, fóra bo que la cultura popular augmentara la seua presència en l'àmbit de la modernitat urbana, un àmbit acostumat a bastir-se a còpia de sonores exclusions i innovacions de duració passatgera.

Des de la modesta posició de *Caramella*, i com hem vingut fent en els darrers deu anys, seguirem treballant perquè tots plegats superem aquests reptes. Només necessitarem, això sí, continuar comptant amb la vostra complicitat.